



ОПШТИНА БОЈНИК

**ПЛАН ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ
ЗА РОМСКО НАСЕЉЕ У БОЈНИКУ-ДРАГОВЦУ
ПРИ УШЋУ СЛИВОВА ПУСТЕ И КАМЕНИЧКЕ РЕКЕ И
НАСЕЉА ИЗМЕЂУ УЛИЦА 17.ФЕБРУАР И ПУСТОРЕЧКА**

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ
УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**



ЈП ДИРЕКЦИЈА ЗА УРБАНИЗАМ И ИЗГРАДЊУ ЛЕСКОВАЦ

Лесковац, децембар 2015. год.

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ



НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ ПЛАНА

ОПШТИНА БОЈНИК



ОБРАЂИВАЧ ПЛАНА

ЈП ДИРЕКЦИЈА ЗА УРБАНИЗАМ И ИЗГРАДЊУ ЛЕСКОВАЦ

РАДНИ ТИМ ЗА ПРИПРЕМУ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

МЕТОДОЛОГ, КОНЦЕПТОР И

Ивана Момић, дипл.инж.пејзажне.арх.

РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ:

број лиценце 201 0708 04

Сарадници:

Драган Ранђеловић, дипл.инж.грађ

Татјана Здравковић, дипл.инж.грађ.

РУКОВОДИОЦИ ИЗРАДЕ ПЛАНА:

Слађана Коцић, дипл.инж.грађ.

Соња Јанковска-Станковић, дипл.инж.арх.

Шеф одељења за планирање,
Соња Јанковска-Станковић, дипл.инж.арх.

Директор Сектора за урбанизам,
Спасоје Ђорђевић, дипл.инж.арх.

ДИРЕКТОР,
Миленко Миленковић, дипл.инж.арх.

Лесковац, децембар 2015.год.

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	4
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	6
1.1. Преглед садржаја и циљева плана и односа са другим плановима и програмима	6
1.2. Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама	13
2. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА	
2.1. Стање квалитета животне средине	14
2.2. Проблеми заштите животне средине који су разматрани у плану	17
3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	
3.1. Општи и посебни циљеви стратешке процене	18
3.2. Избор индикатора	19
4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	
4.1. Процена утицаја варијантних решења	20
4.2. Разлози за избор најповољнијег варијантног решења	22
4.3. Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења	23
4.4. Кумулативни и синергијски ефекти	25
5. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	26
6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА	29
7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	31
7.1. Опис циљева плана	31
7.2. Индикатори за праћење стања животне средине	31
7.3. Права и обавезе надлежних органа	35
8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	35
9. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	37
10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	38

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о стратешкој процени утицаја Плана детаљне регулације за ромско насеље у Бојнику-Драговцу при ушћу сливова Пусте и Каменичке реке и насеља између улица 17.Фебруар и Пусторечка ради се на основу **Одлуке о приступању изради Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за ромско насеље у Бојнику-Драговцу при ушћу сливова Пусте и Каменичке реке и насеља између улица 17.Фебруар и Пусторечка** (Сл. гл. града Лесковца бр. сл. 16/15), према мишљењу Одељења за урбанизам, имовинско-правне, комуналне и инспекцијске послове Општинске управе Бојник.

Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за ромско насеље у Бојнику-Драговцу при ушћу сливова Пусте и Каменичке реке и насеља између улица 17.Фебруар и Пусторечка (у даљем тексту: Стратешка процена утицаја или СПУ) у складу је са одредбама чл. 34 – 35 Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04 и 36/09) и одредбама чл. 5,7 – 10 и 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04 и 88/10).

Стратешка процена утицаја планова на животну средину ради се у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма. Стратешка процена треба да обезбеди сагледавање развојних докумената са аспекта заштите и да предложи решења и мере којима ће заштита животне средине бити остварена на оптималан и рационалан начин.

На међународном нивоу је Протокол Уједињених нација о стратешкој процени утицаја на животну средину усвојен 2003. године, док је област стратешке процене у Европској Унији регулисана Директивом о процени утицаја одређених планова и програма на животну средину – стратешком директивом, из 2001. године. Обавеза израде стратешке процене утицаја секторских развојних планова и програма на животну средину уведена је у Србији ступањем на снагу Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04) крајем 2004. године (у даљем тексту: Закон). Упутство за спровођење Закона је донето 2007. године, као помоћ надлежним органима при одлучивању о изради стратешке процене и оцењивању квалитета извештаја о стратешкој процени у поступку давања сагласности на извештај о стратешкој процени. Законом о изменама и допунама стратешке процене утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 88/10) су извршене мање измене и допуне које се непосредно односе на одређивање обима и садржаја стратешке процене.

Члан 5. Закона прописује израду стратешке процене за различите врсте секторских развојних докумената, укључујући документе у области просторног планирања. Одлуку о изради стратешке процене доноси орган надлежан за израду секторског развојног документа (плана или програма), по прибављеном мишљењу органа надлежног за заштиту животне средине и других заинтересованих органа и организација, како је прописано чланом 9. Закона. Ова одлука је саставни део одлуке о изради развојног документа и објављује се у одговарајућем службеном гласилу, односно „Службеном гласнику Републике Србије“. Законом је прописан садржај сваког сегмента стратешке процене, док је садржај извештаја о стратешкој процени прописан чланом 12. Закона.

Чланом 8. Закона прописан је поступак стратешке процене који обухвата три сегмента:

- (1) Доношење одлуке о изради стратешке процене
- (2) Израду извештаја о стратешкој процени
- (3) Одлучивање о давању сагласности на извештај о стратешкој процени, уз учешће заинтересованих органа и организација и јавности.

Извештај о стратешкој процени је документ којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и програма и којим се одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину. Према члану 12. Закона о стратешкој процени утицаја, Извештај садржи

нарочито:

1. Полазне основе стратешке процене;
2. Преглед карактеристика и оцена стања животне средине у подручју плана;
3. Опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
4. Процену могућих значајних утицаја на животну средину;
5. Опис мера предвиђених за смањење негативних утицаја;
6. Смернице за израду процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима;
7. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана;
8. Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
9. Приказ начина одлучивања;
10. Закључке стратешке процене утицаја и друге податке од значаја за стратешку процену.

Стратешка процена утицаја животну средину је процес који треба да integriше циљеве и принципе одрживог развоја у просторним и урбанистичким плановима уважавајући при томе потребу да се избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит становништва. Значај стратешке процене утицаја на животну средину огледа се у томе што:

- обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу поделити на пројекте, на пример - кумулативни и социјални ефекти;
- помаже да се провери повољност различитих варијанти развојних концепата;
- избегава ограничења која се појављују када се врши процена утицаја на животну средину већ дефинисаног пројекта; и
- утврђује одговарајући контекст за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање, итд.

Стратешка процена утицаја планских докумената представља значајан инструмент заштите животне средине, тако што се у почетним фазама доношења одлука о будућем развоју простора укључују питања заштите животне средине. Наведени процес резултира претходним усаглашавањем развојних интереса и интереса заштите простора.

Стратешком проценом обезбеђује се виши ниво заштите животне средине и интеграције захтева заштите и развојних потреба и интереса, уграђивањем начела и циљева заштите у планске документе у циљу достизања одрживог развоја. Стратешком проценом се омогућава интеграција еколошких захтева, мишљења и начела у планове и програме у циљу подстицања и унапређења одрживог развоја.

Основни методолошки приступ примењен у изради овог Извештаја, одређен је Законом о стратешкој процени утицаја и већ развијеним и прихваћеним методама у досадашњој пракси планирања просторног развоја, а прилагођен је хијерархијском нивоу и специфичним захтевима планског документа. Поступак стратешке процене састоји се од: припремне фазе, фазе израде Извештаја и на крају, поступка одлучивања. Поступак израде Извештаја одвија се сукцесивно. У изради полазних основа сагледавају се концептуална решења, дефинишу циљеви и методологија израде, врши се анализа стања и оцена квалитета појединих сегмената животне средине; вреднују алтернативна решења, процењују се могући утицаји и хазарди; дефинишу мере заштите и унапређења животне средине и програм праћења стања (мониторинг).

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

На основу одредаба члана 13. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене обухватају:

1. кратак преглед садржаја и циљева плана и програма и односа са другим плановима и програмима;
2. преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извештај односи;
3. карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
4. разматрана питања и проблеме заштите животне средине у плану или програму и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
5. приказ припремљених варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у плану и програму, укључујући варијантно решење нереализовања плана и програма и најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине;
6. резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.

1.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОСА СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

Законски основ за израду Плана детаљне регулације за ромско насеље у Бојнику-Драговцу при ушћу сливова Пусте и Каменичке реке и насеља између улица 17. Фебруар и Пусторечка је Члан 130., Закона о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 – одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014 и 145/2014), Правилнику о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Сл. гласник РС“, бр. 64/2015) од 28.07.2015. год. као и другим прописима који непосредно или посредно регулишу ову област. Плански основ представљају смернице и решења из Нацрта Плана генералне регулације за насељена места Бојник и Драговац (Одлука о изради – „Сл. гл. града Лесковца“ бр. 20/09 од 26.12.2009. год.).

Обухват и границе Плана - Подручје Плана детаљне регулације за ромско насеље у Бојнику-Драговцу при ушћу сливова Пусте и Каменичке реке и насеља између улица 17. Фебруар и Пусторечка се налази у грађевинском подручју Плана генералне регулације за насељена места Бојник и Драговац. Површина обухвата Плана је $1\text{ha}62\text{a}40\text{m}^2$, од чега припада потцелини 1.9.а. површина од $61\text{a}50\text{m}^2$ и потцелини 4.6.а. површина од $84\text{a}11\text{m}^2$ и изван подцелина уз подцелину 4.6.а. површине $9\text{a}23\text{m}^2$. Остали део планског обухвата чини водно земљиште уз подцелину 1.9.а. површине $7\text{a}56\text{m}^2$, земљиште изван потцелина. је неопходно и минимално потребно за дефинисање планског решења.

Потцелина 1.9.а. је одређена са севера Пустом реком са југа Каменичком реком и улицом Душана Ђорића. Потцелина 4.6.а. је одређена са севера линијом разграничења између К.О. Бојник и К.О. Драговац од међне белеге бр. 14 до међне белеге бр. 13. Од ове међне белеге опис границе потцелине 4.6.а се поклапа са описом границе подручја плана све до тремејне тачке коју чине к.п. бр. 993, 992 и 4019/2 (улица). Од ње граница прати северо-источну међну линију к.п. бр. 4019/2 до међне белеге бр. 14 где почиње опис ове потцелине.

Опис постојећег стања „Драговачко ромско насеље“ је једна од три локације на којима живе ромске породице у подстандардним насељима на ужој територији насељеног места Бојник, у оквиру је грађевинског подручја и интегрисано је у зону становања. Налази се на улазу у Бојник из правца Лесковца, са североисточне стране државног пута IIА реда број 226 – Прокупље-Бојник-Лесковац, на месту улива Каменичке у Пусту реку, које су у овом делу слива нерегулисане и неуређене, са дивљом депонијом у кориту Каменичке реке. Најстарије је насеље које је изграђено 30-тих година прошлог века и у њему живи око 300 становника у 30 стамбених објеката, за које није предвиђено расељавање. Настало је стихијски и развијало се без урбанистичког плана.

Постојећа намена простора**Преглед површина постојећег стања просторног обухвата ПДР-а**

Подцелина		Зона/ подзона	Намена површине		Површина (м ²)			%		
ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ	1.9.a.	A.1.	Неформално пор. станов.	Изграђено	32 35	61 50	1 54 84	19,92	37,87	95,34
			Неизграђено	14 25	8,78					
		Б.	Неизграђене површине		14 90			9,17		
	4.6.a.	A.2.	Неформално пор. станов.	Изграђено	45 74	84 11		28,16	51,79	
				Неизграђено	32 12			19,78		
			Саобраћајне површине		6 25			3,85		
	Простор изван подцелине 4.6.a.	Саобраћајне површине		1 87	9 23	1,15		5,68		
		Неизграђено		7 36		4,53				
		ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ /контакт подц. 1.9.a./		Пуста река		6 56			4,04	
			Каменичка река		1 00	0,62				
УКУПНО ОБУХВАТ ПЛАНА					1 62 40			100		

Планиране намене површина предложене планским документом

Подцелина		Зона/ подзона	Намена површине	Површина (м ²)			%			
ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ	1.9.a.	A.1.	Породично становање	43 07	61 50	1 54 84	26,52	37,87	95,34	
		Б.	Спорт и рекреација	10 97			6,75			
		Саобраћајне површине		6 41			3,95			
		Зеленило		1 05			0,65			
	4.6.a.	A.2.	Породично становање	76 46	84 11		47,08	51,79		
			Саобраћајне површине	3 90			2,40			
		Зеленило		3 75			2,31			
	Простор изван подцелине 4.6.a.		Саобраћајна површина	9 23			5,68	5,68		
	ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ /уређење контакта подцелине 1.9.a./			Саобраћајна површина	6 56		7 56	4,04		4,66
				Пешачка стаза	1 00			0,62		
УКУПНО ОБУХВАТ ПЛАНА				1 62 40			100			

Правила уређења

Мрежа саобраћајне и остале инфраструктуре и површине јавне намене

Планом је предвиђено да се успостави саобраћајна мрежа насеља у подцелинама 1.9.a. и 4.6.a. повезивањем на ободне планиране саобраћајнице предвиђене планом вишег реда који чини ПГР за насељена места Бојник и Драговац, чиме би се обезбедила приступачност свим деловима насеља и отворили коридори за изградњу инфраструктуре. Постојећи и планирани објекти прикључиће се на: водоводну мрежу –реконструкцијом и доградњом постојеће повезивањем на јединствен систем водоснабдевања; канализациону мрежу – изградњом у систему општег типа и повезивањем у јединствен систем; електроенергетску мрежу ; комуналну инфраструктуру –уређењем платоа за прикупљање комуналног отпада контејнерског типа. Унапређење постојећих зелених површина и формирање нових уз планирану регулацију речних корита, нарочито са заштитном функцијом, која ће побољшати ниво озелењености и допринети побољшању услова животне средине.Развијати спортско рекреативне садржаје изградњом спортских терена и пешачких /трим стаза уз регулацију речних корита.

Објекти и површине остале намене

Планска пренамена неизграђених површина које су запуштене и неуређене привођењем планираним наменама према реалним могућностима. Планом су утврђене физичке структуре које у потпуности задржавају изграђену стамбену зону и допуњују је изградњом нових објеката према правилима која прописује овај план. Даљим планским уређењем и изградњом насеља унапредиће се квалитет становања и животне средине. Кроз основну намену могуће је интегрисати различите садржаје који не представљају супротност, а доприносе квалитетнијем животу становника насеља.

Однос према другим плановима и стратегијама

1. Просторни план Србије 2010-2020.године (Сл. Гласник РС, бр. 88/10)

Просторни план Републике Србије дефинисао је концепцију организације републичког простора, као и обавезе и смернице за његово спровођење. Са аспекта одрживог развоја насеља у будућем развоју посебна пажња се усмерава на социјални развој и социјалну кохезију, посебно у неформалним насељима. Основни циљ је интегрисање сиромашних подручја и ромских енклава у социјални и економски простор насеља кроз:

- унапређење услова живота у сиромашним подручјима и ромским енклавама бар до нивоа минималних стандарда комуналне инфраструктуре;
- изградња институционалних аранжмана који ће омогућити да грађани из сиромашних подручја и ромских енклава користе услуге јавних служби у околним зонама (превоз деце до обданишта и основних школа, на пример);
- усмеравање активности и изградња садржаја од градског/насељског значаја у сиромашним подручјима и ромским енклавама чиме се подиже атрактивност подручја.

Концепција унапређења услова живота у сиромашним подручјима и ромским енклавама и њихово интегрисање у социјални и економски простор насеља заснива се на заједничким активностима локалних власти и становништва у овим подручјима.

Мере за побољшање услова живота у ромским насељима обухватају задржавање и унапређење насеља која према (минималним) стандардима квалитета живота имају услова за то и изградњу нових смештајних капацитета у другим насељима и дисперзовано насељавање мањих група ромских породица.

2. Стратешка процена утицаја Просторног плана Републике Србије на животну средину

Најзначајнији фактори који одређују квалитет животне средине на територији Републике Србије јесу велика урбана и индустријска подручја са великом концентрацијом становништва која карактерише угрожен квалитет животне средине и рурална и заштићена подручја са трендом депопулације, у којима је животна средина у већој или мањој мери очувана. На **квалитет амбијенталног ваздуха** утичу пре свега саобраћајне и индустријске активности као и процеси сагоревања фосилних горива лошег квалитета (лигнит, мазут, моторна горива). Последица ових активности јесте емисија SO₂, NO_x, CO, чађи, прашкастих материја и других загађујућих материја које могу довести до угрожавања квалитета ваздуха. **Квалитет површинских вода** претежно је условљен радом индустријских постројења, пољопривредном производњом, као и појавом дуготрајних сушних периода како на територији Републике Србије, тако и у суседним земљама и сливовима трансграничних водотока. Главни проблем јесу индустријске и комуналне отпадне воде које се без предходног третмана испуштају у реципијент као и дренажне воде из пољопривреде и оцедне воде са депонија. Још један проблем представља недовољна комунална и инфраструктурна опремљеност подручја као и лоше стање постојећих система. **Земљишта Србије** изложена су различитим облицима деградације, која се манифестује у виду: смањења и деградације пољопривредног земљишта (услед водне и еолске ерозије, заслањивања земљишта, губитка хранљивих елемената, механичког збијања приликом обраде тешким машинама, забаривања, поплава, губитка плодности, промене намене земљишта, ширење насеља и различитих видова загађења антропогеног порекла); загађења земљишта као последица индустријских, рударских, пољопривредних и саобраћајних активности и енергетике.

Постојећи **систем управљања отпадом** у Србији не задовољава ни минималне критеријуме, тако да су већина градских одлагалишта неуређена, без пратећих објеката и мера заштите, сем у појединачним случајевима. Депоновање је доминантни начин третмана отпада, док се занемарљиво мали број отпада рециклира, или на неки други начин прерађује.

3. Регионални просторни план Јужног Поморавља

Просторни план обухвата целе територије града Лесковац и општина Лебане, Црна Трава, Власотинце, Бојник и Медвеђа на подручју Јабланичког округа (3.520 km²), и града Врање и општина Босилеград, Трговиште, Сурдулица, Владичин Хан, Бујановац и Прешево на подручју Пчињског округа (2.769 km²), укупне површине од 6.289 km² (што представља око 7% територије Републике Србије). Величина општина се креће од

264 km², колико приближно имају Прешево и Бојник, до 1.024 km², колико има град Лесковац, која по површини спада у највеће општине Републике Србије.

Насељска мрежа Региона је сложен и недовољно кохерентан систем од 699 насеља размештених у 681 катастарској општини од којих Врање (55.052 становника), Лесковац (63.185), Власотинце (16.212), Бујановац (12.001), Сурдулица (10.914), Лебане (10004), Владичин Хан (8.338), Врањска Бања (5882), Вучје (3.090), Медвеђа (2.810), Босилеград (2.702), Грделица (1.172), Сијаринска Бања (568) и Бело Поље (545) имају статус градских насеља (дефинисана методологијом Републичког завода за статистику Србије). Општине Трговиште, Прешево, Црна Трава и Бојник немају градских насеља. У градским насељима живи 193.864 становника или 41,4% од укупног становништва Региона. Сва насеља немају исти просторни обухват, у котлинском делу Региона он је мањи, а у планинском делу је већи.

4. Стратешка процена утицаја Регионалног просторног плана Јужног Поморавља на животну средину

Стратешком проценом утицаја Регионалног просторног плана Јужног Поморавља дат је увид у постојеће стање по питању коришћења простора где углавном доминирају природни предели са малом густином насељености изван градских и приградских зона. Општи утисак је да највећи део подручја Плана није изложен већем "еколошком" оптерећењу. На основу оцене стања животне средине извршене Стратешком проценом утицаја, подручје општине Бојник припада следећима категоријама загађености:

- **мали степен загађености** (подручје претежно квалитетне животне средине) су локалитети на већем делу планског подручја са: релативно неизмењеном природном средином; неадекватно регулисаним саобраћајем; индивидуалним грејањем; нерешеним системом прикупљања и канализације отпадних вода; неадекватном употребом агрохемијских средстава, која проузрокује загађивање земљишта;
- **висок степен загађености (подручје изузетне загађености животне средине)** налази се на локалитетима са прекораченим граничним вредностима емисија и то радијационих загађивања, и загађивања канцерогеним и мутагеним материјама; у ову категорију убрајају се локалитети јонизујућег зрачења природне и вештачке генезе који су контаминирани зрачењем радиоактивних громобрана са објеката („Утензилија“ у Бојнику и Спомен дому на планини Радан);
- **незагађена подручја (подручја квалитетне животне средине)** су локалитети са скоро неизмењеном или неизмењеном природном средином који се углавном налазе на планинском подручју (ливадско-пашњачка подручја) и заштићеним зонама природних вредности и који су погодни за живот људи, уз извесни ризик од елементарних непогода (у првом реду земљотреса); у ову категорију убрајају се подручје предела изузетних одлика планина Радан.

5. Просторни план јединице локалне самоуправе Бојник (Сл.гл.града Лесковца, бр.29/11)

Просторни план јединице локалне самоуправе Бојник обухвата подручје општине, која се налази у региону југоисточне Србије, у Јабланичком округу. Општина се граничи са општинама: Прокупље, Житорађе, Лесковац, Лебане, Медвеђа и Куршумлија. Територија општине Бојник простире се на (264,00 km²) и организована је територијално у 36 насеља, које се простиру на 35 катастарских општина, у којима живи укупно 13.118 становника.

Генерални циљ као основ планске концепције јесте препознавање, дефинисање и ангажовање свих просторних могућности општине Бојник, ради обезбеђења услова за дугорочни, уравнотежени и одрживи економски и социјални развој, усмерен ка процесима европских интеграција. Општи циљеви Плана

- Стварање услова за оптимално, усклађено, рационално коришћење природних ресурса на основама одрживог развоја уз минимизирање конфликта у простору,
- Повећање функционалне и развојне ефикасности ограничењем, односно подстицањем развоја пољопривреде, туризма и производње као основних ослонаца развоја,
- Заштита и унапређење стања животне средине,
- Смањење просторних ограничења за развој минимизирањем ширења непланске градње, развојем мреже инфраструктуре и јавних служби;
- Ефикасно, рационално и организовано коришћење људских, природних и изграђених потенцијала у социоекономском, просторном и еколошком погледу;
- Обезбеђење услова за уређење и изградњу простора и насеља;

- Унапређење квалитета живљења и задовољења потреба становника подизањем нивоа опремљености насеља.
- Стварање веће атрактивности простора и насеља за живот;
- Стварање веће атрактивности простора за привредну активност;
- Интензивирање економског развоја стварањем јасних и економски повољних услова за привређивање и стварање добити;
- Уравнотежење експлоатације са заштитом природних ресурса, социјалног и демографског потенцијала;
- Интензивније учешће локалног становништва у креирању политике развоја и дефинисању мера спровођења;
- Подстицање пословног и технолошког развоја општине;
- Омогућавање ефикасног и рационалног саобраћајног повезивања унутар општине и са атрактивним општинама и регионима за општину, као и осталим областима Републике.

6. Стратегија просторног развоја Републике Србије¹

Стратегија просторног развоја Републике Србије дефинише начин коришћења и заштите природних ресурса, природне и културне баштине и животне средине. Циљеви утврђени СПРРС су: уравнотежен регионални развој; просторно-функционална интегрисаност у окружење; одржива животна средина. Одржива животна средина биће заснована на рационалном коришћењу природних ресурса, повећању енергетске ефикасности уз коришћење обновљивих извора енергије и увођење чистијих технолошких решења (посебно енергетских и саобраћајних), темељном и ситематском чишћењу Србије и регионалном депоновању чврстог отпада, смањењу негативних утицаја у урбаном и руралном окружењу, уређењем предела и другим мерама. Посебан значај ће имати заштита и уређење јавних простора у насељима као и унапређење мерила животне средине.

У области управљања отпадом основни циљ је развијање одрживог система управљања отпадом у циљу смањења загађења животне средине и деградације простора, док су оперативни циљеви: промоција и подстицање рециклаже и поновног искоришћења отпада ради очувања природних ресурса и животне средине; изградња регионалних центара за управљање комуналним отпадом на основу рационалног просторног концепта управљања отпадом и у складу са принципима одрживог развоја; изградња постројења за третман и одлагање опасног отпада и успостављање система за управљање посебним токовима отпада; затварање и санација постојећих сметлишта комуналног отпада и ревитализација простора.

7. Нацрт плана генералне регулације за насељена места Бојник и Драговац .

Планом су одређени општи циљеви који се примењују на подручје ПДР-је, кроз:

1. Смањење просторних ограничења за развој највећим могућим ограничавањем ширења непланске градње, развојем мреже инфраструктуре; 2. Унапређење квалитета живљења и задовољавања потреба становника и посетилаца подизањем нивоа опремљености; 3. Веће учешће локалног становништва у стварању и уобличавању политике развоја и одређивању мера спровођења; 4. Омогућавање делотворног саобраћајног повезивања; 5. Унапређење елемената урбане структуре уз поштовање традиционалних образаца грађења.“. Као и посебни циљеви којима је прописано у *области становање*: „1. Заокруживање и опремање постојећих стамбених целина; 2. Санација, обнова и инфраструктурно опремање непланских стамбених целина; 3. Унапређење и успостављање система зонирања стамбених садржаја по заједничким просторно-функционалним особеностима, а у циљу равномерног развоја читавог подручја.“, у *области комуналне инфраструктуре*: „1. Опремање свих насељених делова подручја примереном, основном инфраструктуром (улична матрица, електрична енергија, водовод, канализацијам, птт, гасовод); 2. Увођење мера сепарације отпада и његове рециклаже.“, у *области заштите животне средине*: „1. Заштита и унапређење животне средине на свим пољима –ваздух, земљиште, вода и живи свет. 2. Заштита водотока.“.

8. Национални програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 12/2010)

Овим програмом су дефинисани стратешки циљеви политике заштите животне средине,

¹ Овом стратегијом су створене полазне основе за дефинисање концепције просторног развоја Републике Србије. Израда Стратегије просторног развоја Републике Србије је била законски дефинисана до 2009. године.

као и специфични и приоритетни циљеви за ваздух, воду, земљиште и утицаји појединих сектора на животну средину. Предложене реформе обухватају реформе регулаторних инструмената, економских инструмената, система мониторинга и информационог система, система финансирања у области заштите животне средине, институционална питања и захтеве везане за инфраструктуру у области заштите животне средине. Дефинисанису циљеви Националног програма заштите животне средине области квалитета вода, заштите земљишта, биодиверзитета и шума, управљања отпадом, индустрије, енергетике, пољопривреде и шумарства.

9. Водопривредна основа Србије

Основни стратешки циљ је одржавање и развој водног режима којим се обезбеђују најповољнија и најцелисходнија техничка, економска и еколошка решења за јединствено управљање водама, заштиту од штетног дејства вода, заштиту вода и коришћење вода. Посебни циљеви значајни за заштиту животне средине су: рационално коришћење вода, рационално управљање водама, осигурање заштите и унапређење квалитета вода до коришћења за предвиђене намене, заштита и унапређење животне средине и квалитета живота, заштита од поплава, ерозија и бујица, заштита и ревитализација угрожених екосистема, антиерозионо газдовање шумама, очување и унапређење природних и створених ресурса и вредности.

10. Национална стратегија одрживог развоја

Циљ ове стратегије из 2008. године је да усклади економски раст, заштиту животне средине и друштвени развој. Дефинисани су кључни национални приоритети до 2017. године међу којима су:- развој инфраструктуре и равномеран регионални развој, унапређивање атрактивности земље и обезбеђење адекватног квалитета и нивоа услуга- заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса, очување и унапређивање система заштите животне средине, смањење загађења и притисака на животну средину, коришћење природних ресурса, путем: успостављања система заштите и одрживог коришћења природних богатстава (ваздуха, воде, земљишта, минералних сировина, шума, рибе, дивљих биљних и животињских врста); □ јачања узајамног деловања и остварење значајних међусобних ефеката заштите животне средине и економског раста, укључење политике животне средине у развојне политике других сектора; инвестирања у смањење загађења животне средине и развој чистијих технологија; подстицања коришћења обновљивих извора енергије; □ планирања одрживе производње и потрошње и смањење отпада по јединици производа; □ заштите и очувања биодиверзитета.

11. Стратегија управљања отпадом за период 2010. - 2019. године („Службени гласник РС”, број 29/10)

Стратегија управљања отпадом представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије. За достизање циљева одрживог развоја, потребно је: рационално коришћење сировина и енергије и употреба алтернативних горива из отпада, смањење опасности од непрописно одложеног отпада за будуће генерације, успостављање јединственог информационог система о отпаду, повећање броја становника обухваћених системом сакупљања комуналног отпада, успостављање стандарда и капацитета за третман отпада, смањење, поновна употреба и рециклажа отпада.

12. Стратегија развоја енергетике РС

Приоритети ове стратегије из 2005. године значајни за Стратешку процену од краткорочног значаја су коришћење нових енергетски ефикаснијих и еколошки прихватљивих технологија и уређаја, а од дугорочног значаја технолошка модернизација енергетских објеката и система, повећање енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије и коришћење нових обновљивих извора енергије.

1.2. ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У складу са одредбама члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину надлежни орган у припреми одлуке о изради стратешке процене, извршио је претходне консултације и усаглашавање ставова заинтересованих органа и организација, органа локалне самоуправе, корисника простора и других субјеката. Истовремено, прибављена су мишљења органа надлежног за послове заштите животне средине. У консултацији током израде Нацрта Плана детаљне регулације и предметног Извештаја консултовани су обавезујући услови, програми Јавног комуналног предузећа и други одговарајући пројекти и програми који индиректно третирају проблематику заштите животне средине, консултовани су и Завода за заштиту природе Србије, Завода за заштиту споменика културеминистарство пољопривреде и заштите животне средине.

Заинтересовани органи, организације, удружења грађана, НВО и друге заинтересоване групе и појединци, моћи ће у оквиру јавног увида о Нацрту Плана детаљне регулације да остваре и увид у овај Извештај, тако да ће се претходне консултације наставити у оквиру јавних консултација. Надлежни органи и комуналне службе су за потребе израде Плана детаљне регулације доставиле услове и одређене иницијативе које су на адекватан начин уграђене у складу са нормативима и стандардима.

У току израде Нацрта Плана и Извештаја о СПУ прибављени су услови од следећих надлежних институција:

1. Услови, посебни услови и подаци (о мрежи канализације, отпада и чистоће) издати од ЈКП "Јединство", Ул.Пусторечка бб., Бојник, под бр.79 од 28.01.2015.год.
2. Подаци о водоводној мрежи издати од ЈП „Дирекција за изградњу водосистема Брестовац“, Ул.Трг слободе 2-4, Бојник.
3. Технички услови за израду Плана детаљне регулације за Ромско насеље у Бојнику-Драговцу при ушћу сливова Пусте у Камничку реку издати од ПД "Југоисток" ДОО Ниш, огранак ЕД Лесковац, Ул.Стојана Љубића бр.16, Лесковац, под бр.1870/1 од 20.01.2015.год.
4. На Захтев прослеђен ЈП „Електромрежа Србије“ 11000 Београд, Ул. Кнеза Милоша бр.11, у Законском року од 30 дана још увек није достављен одговор.
5. Услови за израду Плана детаљне регулације за Ромско насеље у Бојнику-Драговцу при ушћу сливова Пусте и Каменичке реке издати од АД "Телеком Србија" ИЈ Лесковац, Ул.Светозара Марковића бр.1, Лесковац, под бр.7157-14786/2-2015 од 28.01.2015.год.
6. Услови за израду Плана детаљне регулације –допуне издати од ЈП "Путеви Србије", Булевар краља Александра бр.282, Београд, под бр.953-931/15-1 од 22.01.2015.год.
7. Обавештење бр.07-303/2 од 22.01.2015.год. издато од ЈВП „Србијаводе“, Београд, Водопривредни центар „Морава“ Ниш.

Упоредо са одлуком за израду Плана формирао је **Одбор насеља** састављен од представника житеља насеља Драговац и Ромског координатора испред општине Током израде плана одржано је седам састанака на којима су становници узели активно учешће у планирању и изради решења, што је документовано кроз аналитичко-документациону основу у плану.

2. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА

2.1. СТАЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Природне карактеристике подручја

Геоморфолошке карактеристике - Општина Бојник припада брдско планинској области са 2/3 територије надморске висине од 400 – 1200м.

Педолошке карактеристике - доминантан тип земљишта у педолошком покривачу су гајњаче, створене на језерским седиментима.

Хидрографске, хидролошке и хидрогеолошке карактеристике - хидроакумулација "Брестовац" изграђена је на Пустој реци узводно од Горњег изнад села Горњег Брестовца, 12 км западно од Бојника на 312 м надморске висине, на ушћу Магаше у Пусту реку изграђено је акумулационо језеро Брестовац. Језеро дужине 2800 м и максималне дубине 28 м, простира се на површини од 70 хектара. Водоакумулација и извориште вода „Брестовачко језеро“ на Пустој реци, као део Доње-јужноморавског регионалног система за обезбеђење воде највишег квалитета, са могућношћу да се на Пустој реци на крају успора постојеће акумулације

„Брестовац“ реализује брана и акумулација „Брестовац 2“, и акумулација „Магаш“ на Магашкој реци. Акумулација „Брестовац“, на основу детаљних физичко хемијских и микробиолошких истраживања воде, сврстана је у I класу. Већи значај за Општину имају и Каменичка река, Златска река и Вујановачка река, пре свега, за наводњавање пољопривредних површина. Распрострањеност и обимност подземних вода није истражена.

Климатске карактеристике и метеоролошки показатељи - клима је претежно умерено – континентална. Средња месечна температура је -0,1С°, а у јулу 23,3 С°. Дужин вегетационог периода је 240 – 260 дана годишње. Годишње на један метар квадратни буде 634 – 727 мм падвина, а њихова расподела изражена је кроз два максимума (V и X – XI) и два минимума (III и VIII).

Сеизмолошке карактеристике - Очекивани максимални интензитет земљотреса, са вероватноћом појаве 63%, је приказан на сеизмолошкој карти (1987) за повратни период од 500 година, а подручје општине Бојник се налази у зони 8° MCS скале. Очекивани макросеизмички интензитети на површини терена су приказани за карактеристично тло, односно сва тла различитих геомеханичких својстава, која у смислу амплификације утицаја земљотреса узрокују еквивалентан ефекат. Догођени максимални сеизмички интензитет на подручју Бојника је био 5° MCS-64 као манифестација земљотреса са епицентром Копаоник. Жаришта која одређују ниво сеизмичке угрожености на простору Бојника су Копаоник, Власотинце, Врање.

Створене вредности

Инфраструктурна и комунална опремљеност

Саобраћајна инфраструктура - На територији саме општине присутни су државни путеви другог реда на које је усмерено највеће саобраћајно оптерећење. Простор на коме је формирано ромско насеље можемо поделити на два дела, северни део -подцелина 1.9.а и јужни део-подцелина 4.6.а., у односу на Каменичку реку. Цео овај простор се ослања се са западне стране на државни пут II А реда број 226 Лесковац-Бојник. Колски прилаз у северном делу није остварен због велике денивелације терена у односу на државни пут II А реда, број 226, већ само пешачки, док јужни део је у равни са државним путем и формиране су неусловне приступне саобраћајнице које су од земљаног застора и без јасно дефинисаног габарита. Како у северном делу насеља нема формираних улица, простор око објекта се користи као заједнички и преко кога се долази до објекта са државног пута II А реда број 226. Поједини земљани некатегорисани путеви нису проходни за колски саобраћај иако представљају просторно најкраћу везу, чак и у подручјима повољне конфигурације терена.

Хидротехничка инфраструктура - Развој водопривредне инфраструктуре на подручју општине Бојник заостаје у односу на брз раст потреба. Потрошња воде, све се теже може подмирити из локалних изворишта, што условљава развој регионалних система за снабдевање водомнасеља. Водоводна мрежа - Градска водоводна мрежа постоји у Ул.

Душана Ђурића у источној страна коловоза. У постојећем шахту смештен је секторски затварач и муљни испуст. Испред саме шахте постоји прикључак за снабдевање водом домаћинстава ромске популације и који је заштопован.

На постојећем цевоводу профила ПВЦ Ø110 мм направљен је прикључак – огрлица са вентилом, за снабдевање ромске популације у МЗ Драговцу. Ту је извршено прикључење више домаћинстава.

Све већу количину отпадних вода не прати реализација канализационе инфраструктуре, што за последицу има угрожавање локалних изворишта, као и здравствене проблеме становништва (стварање услова за развој епидемија хидричног порекла).

Санитација насеља има следеће одлике: око 65% градског становништва прикључено на канализацију и нема довољно магистралних сабирних колектора који би све отпадне воде сакупили и евакуисали низводно, до локација будућих постројења за пречишћавање отпадних вода, већ се поједини краци канализационог система воде према најближој обали и упуштају у реке често и у зони самих насеља у Пусту реку. На простору плана не постоји канализациона мрежа. Отпадне воде из домаћинстава на подручју ромског насеља одводе се индивидуално, неплански, у реципијент Каменичку реку. У непосредној близини, постоји испуст канализационе мреже у реципијент Пусту реку без третмана отпадних вода.

Електроенергетска инфраструктура - Подручје плана у општини Бојник припада привредном друштву за дистрибуцију електричне енергије ЕД "Електроисток" д.о.о. Ниш, ЕД Ниш – погон Лебане, радна јединица Бојник. Предметно подручје се напаја електричном енергијом из трафостаница. Постојеће ТС 35/10kV су међусобно повезане електронергетским водовима 35 kV Преко дела насеља у потцелини 1.9.а прелази 35kV далековод, тако да се тај део налази у заштитној зони далековода.. Док је у потцелини 4.6.а. нисконапонска мрежа је надземна и такође неплански изведена. Највећи број објеката је прикључен на електроенергетски дистрибутивни систем. Јавна расвета је делимично изведена, како у насељу тако и дуж државног пута.

Термоенергетска инфраструктура - не постоји изграђена примарна, ни дистрибутивна гасоводна мрежа што чини ограничење у снабдевању потрошача јефтином и еколошки чистом енергијом.

Телекомуникације – Подручје плана има неразвијену телекомуникациону инфраструктуру фиксне мреже. Постоје два оператера мобилне телефоније, који користе GSM систем: ТЕЛЕНОР и ТЕЛЕКОМ.. На простору обухвата постоји изграђена надземна телекомуникациона инфраструктура на коју је прикључена већина објеката, која је изведена неплански.

Комунална инфраструктура - Управљање чврстим отпадом на подручју општине Бојник није на задовољавајућем нивоу. Насеље је у систему одношења комуналног отпада. Одлагање се врши на једном месту у насељу у контејнере који се налазе у главној улици на почетку насеља. Нестандардни прилаз насељу и саобраћајна мрежа у самом насељу онемогућавају индивидуални одвоз смећа. Присутно је и депоновање комуналног отпада у виду дивљих депонија у коритима Каменичке и Пусте реке. Пуштањем у рад Регионалне санитарне депоније на локацији „Жељковац“ почело је депоновање комуналног отпада у складу са стандардима који се примењују у овој области. Тренутно надлежно комунално предузеће није довољно опремљено да потпуно и адекватно контролише управљање отпадом на територије општине. Према Стратегији управљања отпадом, Општина Бојник заједно са општинама Лесковац, Лебане, Медвеђа, Власотинце и Црна Трава припада регионалном центру за управљање неопасним отпадом „Жељковац“ на територији општине Лесковац. Овај центар обухвата 234.018 становника и годишњу количину отпада од 55.889 t/год.

У овом поглављу је дат приказ стања животне средине на подручју Плана, као и потенцијали и ограничења подручја са аспекта заштите животне средине. Стање животне средине условљено је загађивањем ваздуха, вода, земљишта и неодговарајућим управљањем отпадом.

На подручју Плана заступљене су изграђене урбане и инфраструктурне зоне разноликог и доста ниског степена развоја, али и водно земљиште. На овом подручју није успостављено систематско праћење квалитета животне средине, па се оцена стања може дати на основу стања на терену и увида у постојеће стање створених вредности.

Квалитет ваздуха

Проблематика аерозагађења је актуелна као проблем који се испољава на различитим нивоима организације система. Доминира у подручјима која су у директном контакту са саобраћајним токовима. Поред тога, квалитет ваздуха је директно зависан од климатских карактеристика и временских прилика. Да би се добили релевантни показатељи стања аерозагађености на неком подручју, неопходан је континуални мониторинг (неколико година) великог броја параметара који утичу на квалитет ваздуха. Обзиром да нема успостављеног сталног мониторинга квалитета ваздуха, процена стања квалитета ваздуха може се приказати на основу присутних емитената загађујућих материја, њиховог размештаја и капацитета на подручју плана и ближе околине.

Потенцијални загађивачи ваздуха на подручју Бојника су свега друмски саобраћај и индивидуална ложишта у зимском периоду. Негативан утицај имају и спорадични случајеви спаљивања комуналног и биоразградивог опада. Кроз планско подручје пролази државни пут II А реда број 226 Лесковац-Бојник, са већим саобраћајним оптерећењем у односу на општинске. Колски прилаз у северном делу није остварен због велике денивелације терена у односу на државни пут II А реда, број 226, већ само пешачки, док јужни део је у равни са државним путем и формиране су неусловне приступне саобраћајнице које су од земљаног застора и без јасно дефинисаног габарита. Како у северном делу насеља нема формираних улица, простор око објекта се користи као заједнички преко кога се долаз до објекта са државног пута. Општинске путеве карактерише лоше стање коловозног застора што за собом повлачи повећану емисију загађујућих материја из мотора са унутрашњим сагоревањем, емисију услед хабања пнеуматика и емисију прашине. На подручју општине Бојник нема изграђеног централизованог система снабдевања топлотном енергијом, већ се потреба за топлотном енергијом остварује индивидуалним ложиштима који представљају тачкасте изворе загађења ваздуха.

Као позитивна околност може се навести чињеница са је по „Националном акционом плану за гасификацију на територији Републике Србије“ (септембар 2005. године) и по „Плану развојних и инвестиционих улагања“ за општину Бојник предвиђена почетна фаза израде планске и техничке документације за гасификацију.

Квалитет вода

Кроз подручје плана протичу Пуста и Каменичка река. Анализом стања на терену и створених вредности, пре свега инфраструктурне и комуналне опремљености, може се рећи да су подземне и површинске воде на овом подручју угрожене и одређеној мери загађене. Као главни облици загађивања површинских и подземних вода издвајају се: комуналне отпадне воде, услед непостојања канализационог система и великог броја неадекватних септичких јама; атмосферске отпадне воде услед непостојања атмосферске канализације се без пречишћавања упуштају у водотоке. У циљу заштите површинских и подземних вода, неопходна је изградња система за предtretмане у оквиру производних погона и изградња централног постројења за пречишћавање отпадних вода.

Квалитет земљишта

Загађивање земљишта на овом простору потиче и саобраћаја, атмосферских и санитарних отпадних вода због непостојања канализационе мреже, дивљих депонија, неадекватног одлагања амбалаж и осталог отпада и др.

Квалитет земљишта није угрожен у значајнијој мери. Значајнији извори загађивања земљишта су и неуређене депоније и сметлишта комуналног отпада. Деградацији земљишта доприносе и саобраћајна фреквенција дуж путних праваца, услед таложења честица олова које се продукују путем издувних гасова моторних возила и заслањивања земљишта (као последица посипања соли натријум-хлорида ради одржавања путева током зимске сезоне).

Бука

Бука по правилу представља комунални проблем, тако да се повишени ниво буке може јавити услед непридржавања законских прописа, као и због њиховог непримењивања. Бука има многоструке негативне утцаје, а посебан проблем је негаативан утицај буке на

здравље становништва. Главна карактеристика саобраћајне буке је неуједначеност, а нагли скокови у јачини буке (импулсна бука) веома штетно делују на човека. Врста застора коловоза и заштитни зелени појасеви и дрвореди, значајно утичу на ублажавање интензитета буке. У протеклом периоду, није било организованог и систематизованог мерења буке.

Обновљиви извори енергије²

Основна карактеристика енергетских извора је да су њихове резерве неисцрпне јер се стално обнављају и да су омогућавају добијање чисте енергије са минималним последицама по животну средину. Од недостатака се може издвојити висок ниво почетних инвестиција, недостатак стручних кадрова за инсталирање опреме, недовољна информисаност и едукација стручњака и становништва о коришћењу овог вида енергије код нас, непостојање законских услова за примену итд.

Природна добра и предели - У обухвату Плана нема заштићених природних добара, ни природна добра предложена за заштиту

Утицај инфраструктурне мреже и објеката на животну средину

Електроенергетска мрежа - Електромагнетно зрачење

Електромагнетно загађење које се јавља код уређаја који производе електромагнетно зрачење. Мобилни телефони, каблови високог напона, репетитори и антене само су неки од извора електромагнетног зрачења.

Електросмог настаје око свих потрошача електричне енергије када су под напоном. Електромагнетна поља настају на свим местима где тече електрична струја, другим речима око сваког електричног уређаја кад се напаја струјом. То су електрични водови, телевизијски пријемници, компјутери, микроталасне пећнице, неонске цеви, усисивачи, радио-будилници и бројни други електрични уређаји. Са гледишта животне средине примарна заштита од утицаја далековода се обезбеђује планираним измештањем и изградњом нове НН мреже, а до њене реализације формирањем заштитне зоне 35kV далековода потцелини 1.9.а., у потцелини 4.6.а. каблирањем 10Кв далековода.

Телекомуникациона мрежа- Код изградња објеката телекомуникационе мреже долази до промена у животnoj средини које су ограничене на непосредну околину локације на којој се изводе радови и привременог су карактера.

2.2. ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ КОЈИ СУ РАЗМАТРАНИ У ПЛАНУ

У Нацрту Плана детаљне регулације идентификовани су кључни проблеми заштите животне средине на основу увида у стање и података добијених са терена.

На основу категоризације животне средине, дефинисане су мере заштите животне средине у складу са праксом процене утицаја урбанистичких планова на животну средину и то по следећим областима: (1) заштита ваздуха; (2) заштита и коришћење вода; (3) заштита земљишта; (4) управљање отпадом (5) заштита од удеса; (6) мониторинг и остале активности на заштити животне средине.

На целом подручју плана забрањена је изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну средину. Забрањено је уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење. Проблем управљања отпадом, управљање отпадним водама на предметном подручју, су у директној зависности од обезбеђивања финансијских средстава, тако да је обезбеђивање економске и социјалне одрживости спровођења прописаних режима приоритет у наредном периоду. Загађеност ваздуха је посебан проблем, али нема квантитативних података о појединачним конкретним изворима, који највише доприносе загађењу. Сасвим јасно ради се о линијским, односно зонама у којима се одвија саобраћај, односно сагорева огрев у

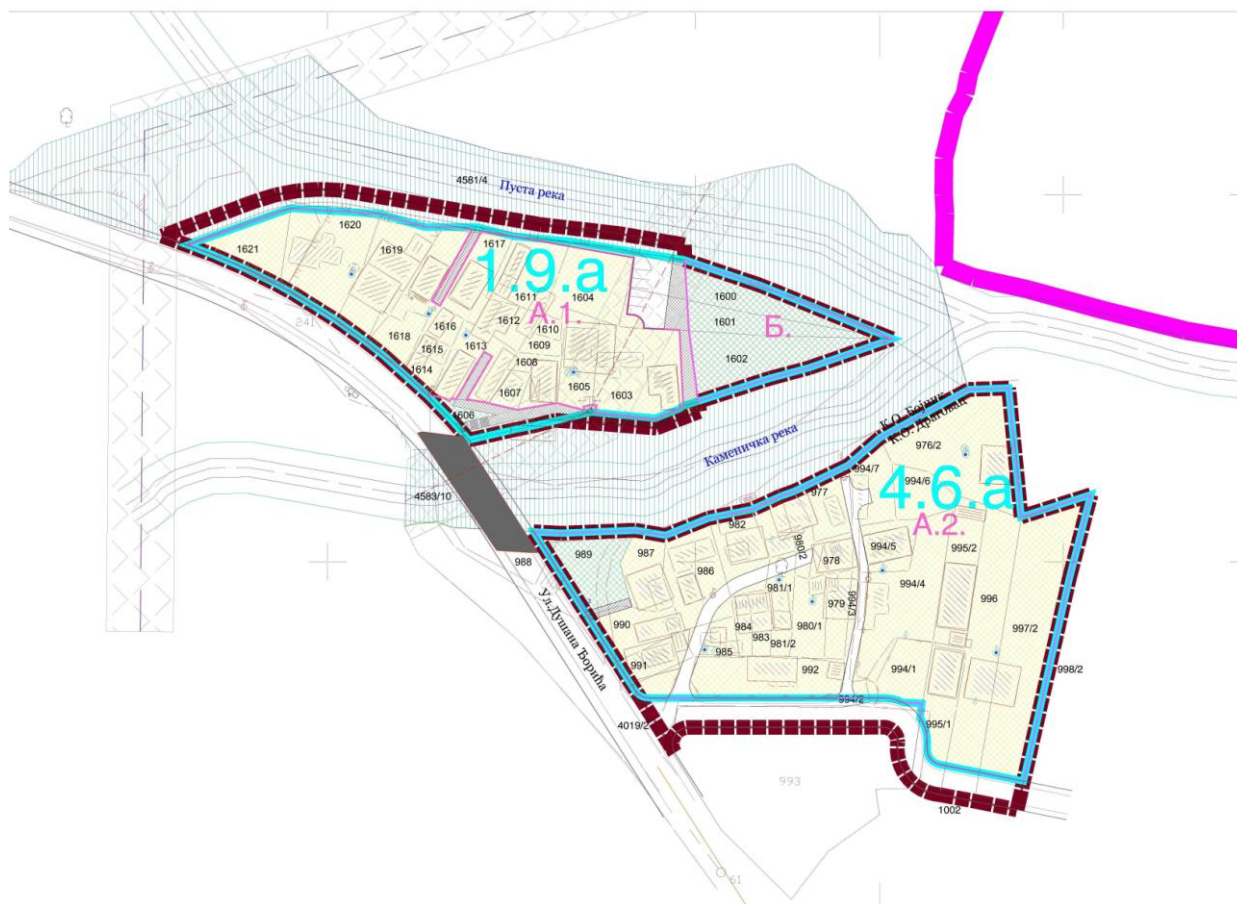
² припремљено на основу: Просторни и еколошки аспекти коришћења обновљивих извора енергије, Студијско-аналитичке основе Просторног плана Републике Србије, 2010. године

стамбеним блоковима и индивидуалним котларницама.

На основу процене стања животне средине на подручју Плана детаљне регулације кључни проблеми заштите животне средине су следећи:

- загађеност ваздуха, посебно у зимским месецима услед емисије загађујућих честица, нарочито чађи, као последица сагоревања чврстих горива у атмосферу;
- угроженост вода, загађеност корита и квалитет вода Каменичке реке и Пусте реке;
- директно упуштање санитарних отпадних вода без пречишћавања у непрописне септичке јаме;
- егзистирање септичких јама на планском подручју;
- загађеност земљишта због саобраћаја (неадекватни застори на колском прилазима);
- лоше управљање отпадом - сакупљање и непланско одлагање комуналног отпада;
- постојање нехигијенских дивљих депонија;
- електромагнетно загађење у зони далековода;
- санитарна угроженост планског подручја;
- неразвијен мониторинг животне средине и недовољно инвестирање у заштиту животне средине.

План намене површина



3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

3.1 ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине наведеним у плановима и стратегијама за потребе израде овог Извештаја дефинисани су општи циљеви стратешке процене:

- очување постојећих вредности простора, што ће се постићи контролисаном изградњом и поштовањем правила уређења и изградње објеката;
- рационално коришћење природних ресурса и енергије (смањење потрошње воде у домаћинствима, смањење губитака воде у дистрибутивној мрежи, развијање система даљинског грејања, повећање енергетске ефикасности);
- имплементација стратешких опредељења дефинисаних Стратегијом управљања отпадом;
- повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада и развијање система рециклаже од отпада насталог као последица развоја привредних делатности; изградња постројења за третман отпадних вода и заштита и унапређење квалитета вода Каменичке реке и Пусте реке до нивоа прописаних класа квалитета;
- очување, уређење и заштита система зелених површина на планском подручју;
- предупредити емисије штетних материја у ваздух и смањити емисију буке из саобраћаја;
- спречити инцидентна неконтролисана испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- Доношење Плана и Стратешке процене утицаја на животну средину;
- повећати обим инвестиција за заштиту животне средине и развој система мониторинга животне средине; и
- побољшати информисање и обуку становништва за заштиту животне средине и обезбедити учешће јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине.

Посебни циљеви заштите животне средине планског подручја произлазе из анализе стања животне средине и значајних питања, проблема, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу су са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Еколошки одговорно коришћење простора, који обухвата План детаљне регулације, представља значајан потенцијал за одрживи развој овог подручја. При томе се, у просторној организацији треба ослањати на следеће посебне циљеве заштите животне средине:

- ефикасна заштита елемената животне средине (ваздуха, воде и земљишта) од загађивања;
- обезбедити безбедност становништва;
- смањење изложености становништва загађеном ваздуху;
- смањење изложености становништва повишеним нивоима буке;
- смањење контаминације земљишта;
- очување и рационално коришћење земљишта;
- ублажити негативан утицај планираних активности на деградацију предела;
- унапредити услове који утичу на побољшање здравља становништва;
- унапређење прикупљања, третмана и депоновања отпада;
- постављање одговарајућег броја контејнера ради адекватног складиштења и могућности даљег третирања комуналног отпада;

- уређење корита Каменичке реке и Пусте реке;
- формирање заштитног појаса зеленила према рекама;
- унапређење прикупљања и третмана отпадних вода;
- веће коришћење обновљивих енергетских ресурса;
- унапређење социо-економских услова живота;
- унапређење мониторинг система (ваздух, воде, земљиште, живи свет)
- обезбедити инфраструктурно опремање планског подручја;
- изградња канализационог система и одвођење санитарних отпадних вода на санитарно прописан начин
- заштита ширег подручја од могућих акцидентних ситуација;

3.2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА

На основу дефинисаних општих и посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене утицаја на животну средину. Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење промена током одређеног временског периода, а неопходни су као улазни подаци за сваку врсту планирања. Индикатори стања животне средине представљају веома битан сегмент у оквиру израде еколошких студија и планских докумената. Показатељи су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини као и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати.

Код нас нису разрађени системи показатеља животне средине примерени потребама урбанистичког планирања, као ни методологија њиховог коришћења при изради и спровођењу планова. У области урбанистичког планирања није идентификован специфичан систем еколошких показатеља, већ се поједини просторно еколошки показатељи могу наћи у оквиру система показатеља друге намене.

Да би индикатори били поуздани, применљиви на свим нивоима планирања као и инструмент за поређење, неопходан је усаглашени систем праћења који подразумева: јединствене показатеље, јединице мерења, метод мерења, период праћења, начин обраде и приказивање резултата. Методолошки стандардизовање процедура, као и прикупљање и достављање неопходних података од овлашћених организација је суштински предуслов за унапређење употребе индикатора у планирању и заштити простора.

Имајући у виду наведене чињенице, ниво планског документа, просторни обухват плана, као и стање животне средине на подручју ПДР-а, кроз израду Извештаја дат је избор основних индикатора који се односе на квалитет ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке. Уједно, ово су дефинисани и законски регулисани критеријуми на основу којих је могуће утврдити да ли и у којој мери одређене активности на конкретном простору имају негативан утицај на чиниоце животне средине.

Табела бр.5 : Избор индикатора

Ред. бр	Циљеви СПУ	Индикатори
1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	Емисије честица SO ₂ , NO ₂ , CO ₂
2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	Број дана када је прекорачена гранична вредност имисије (ГВИ) ³ за чађ, SO ₂ и NO ₂
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	Кисеонички параметри (Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК ₅ и хемијска потрошња кисеоника)
4	Уређење корита Каменичке реке и Пусте реке	Број стамбених објеката угрожених поплавним водама речних токова
5	Смањење загађивања земљишта	% загађених површина, број, локације безусловних сметлишта и процењена количина неплански депонованог отпада
6	Формирање зелених заштитних појасева	Број дана са прекорачењем граничних вредности нивоа буке и квалитета ваздуха
7	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	Број санираних и рекултивисаних сметлишта чврстог отпада

8	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	Број стамбених објеката угрожених прекомерном буком изнад прописаних граничних вредности у dB (A)
9	Обезбедити безбедност становништва	Планиране намене
10	Обезбедити инфраструктурно опремање планског подручја	Број прикључених објеката на инфраструктуру
11	Унапређење енергетске ефикасности и повећање коришћења обновљивих извора енергије	Емисија CO ₂ , % смањења потрошње енергената
12	Очување биодиверзитет и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости	Број и значај биљних и животињских врста, очување предеоних карактеристика подручја
13	Унапредити мониторинг систем	Број мерних тачака у системима мониторинга
14	Унапредити систем информисања и едукације становништва по питањима животне средине	Број информација о животној средини у средствима информисања

³ ГВИ – граничне вредности имисије за наведене загађујуће материје у складу са Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Службени гласник РС", бр. 54/92, 30/99)

4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину, према Закону, садржи следеће елементе:

1. приказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
2. поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
3. приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
4. начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима;
5. начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

4.1 ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Закон не прописује шта су то варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја, али у пракси се морају разматрати најмање две варијанте:

1. Варијанта да се план не усвоји, и
2. Варијанта да се план усвоји и спроведе.

Пожељно је да се са стратешком проценом почне у најранијим фазама израде плана, при чему треба разматрати сва рационална решења по секторима плана. Варијантна решења Плана представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћење различитих простора за реализацију конкретне

активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана.

Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и варијантним решењима плана. За планове дужег временског хоризонта и са већом неизвесношћу реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана.

Реализацијом Плана детаљне регулације, тј. усвајањем и спровођењем предложених планских решења ће се постићи више *позитивних утицаја*, и то:

- заустављање даље деградације животне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења ресурса;
- постизање рационалне организације, уређења и заштите простора.
- обезбеђивање квалитетне животне средине - заштита вода уз примену интегралног приступа у управљању и коришћењу водних ресурса, потпуна заштита квалитета подземних вода, заштита земљишта уз интегрални однос у планирању и управљању земљишним ресурсима, заштита и очување квалитета ваздуха.
- предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања;
- реконструкцијом и рехабилитацијом саобраћајница повећава се квалитет простора и услови живота;
- успостављање система прикупљања, транспорта, третмана и депоновања отпада у складу са Националном стратегијом управљања отпадом и Локалним планом управљања отпадом; и
- постепено решавање постојећих проблема загађивања земљишта, подземних вода и ваздуха који су последица неадекватног депоновања.

Усвајањем и спровођењем предложених планских решења може проузроковати одређени број негативних утицаја на стање животне средине, као што су:

- развој саобраћајне инфраструктуре може довести до мањег повећања емисије и загађивања ваздуха и повећања нивоа буке;
- изградња стамбених и објеката јавне намене довешће до заузимања нових површина земљишта;
- нови број стамбених објеката доприноси и повећаном нивоу ризика од акцидената и осталих техничко-технолошких несрећа у животној средини; и
- непоштовање прописаних мера заштите животне средине проузроковало би деградацију основних медијума животне средине.

Са друге стране, *неусвајање предложених планских решења* може проузроковати више негативних утицаја на квалитет постојећег стања животне средине на предметном подручју, и то:

- могућност загађења подземних вода услед неизграђености канализационе инфраструктуре;
- одлагање чврстог комуналног отпада које није у складу са еколошким принципима и могућност формирања спонтано насталих нехигијенских сметлишта у непосредној близини речних токова;
- даље одржавање септичких јама домаћинстава, чиме се индиректно угрожава квалитет подземних вода;
- загађивање ваздуха из индивидуалних ложишта
- нерационална потрошња горива и слаба енергетска ефикасност; нехигијенско депоновање отпада што се манифестује великим еколошким проблемима по питању загађивања земљишта, подземних и површинских вода и ваздуха.

4.2 РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА

На основу одредби члана 15. Закона о стратешкој процени утицаја ("Сл. Гласник РС бр. 135/04 и 88/10") пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Поређена су варијантна решења према циљевима стратешке процене.

Варијантно решење 1 које се односи на неусвајање, а самим тим и неспровођење Плана детаљне регулације очигледно је неповољније са свих аспекта области које је третирао План детаљне регулације:

Варијантним решењем 2 које се односи на усвајање и спровођење плана предвиђа развој планског подручја уз примену мера заштите животне средине. Планирано је решавање третмана отпада и отпадних вода, заштита природних вредности и основних медијума животне средине. Планом детаљне регулације је предвиђен развој мониторинг система и инвестирање у унапређење система заштите животне средине.

У варијанти да се ПДР не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати бројни негативни ефекти на планском подручју и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.

У варијанти да се ПДР имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти који отклањају већину негативних тенденција у развоју планског подручја ако се план не би имплементирао. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цена уређења планског подручја. То су следећи ефекти:

- у појасевима непосредно уз саобраћајнице могуће је повремено прекорачење граничних вредности загађености ваздуха услед појачане фреквенције саобраћаја;
- могућност повећања концентрације загађујућих материја у атмосфери под претпоставком задржавања постојећег начина загревања стамбених објеката на подручју;
- повећање степена ризика од настанка акцидентата и техничко-технолошких ризика услед активности у планираним стамбеним и јавним објектима; и
- у случају несавесног одлагања отпадних материја из стамбених објеката претпоставка је да може доћи до појаве нових непланских сметлишта комуналног отпада.

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

4.3 ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

У оквиру стратешке процене утицаја извршена је евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину, који су дати у следећој табели. Евалуација утицаја вршена је са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Прилога I Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. У обзир су узете следеће карактеристике утицаја:

1. *Врста утицаја*
2. *Вероватноћа да се утицај појави*
3. *Временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту Плана: краткорочни утицаји; средњорочни утицаји; дугорочни утицаји (период после временског хоризонта Плана)*
4. *Учесталост утицаја*
5. *Просторна димензија утицаја.*

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према врсти Плана, како је приказано у следећој табели.

Значај утицаја процењен је у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене, како је приказано у следећој табели. Овај систем вредновања примењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела бр. 6: Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	1 +	Мањи позитивни утицај
Повољан	2 +	Већи позитиван утицај
Врло повољан	3 +	Јак позитиван утицај

Циљ израде стратешке процене утицаја предметног плана на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење. Да би се постављени циљ остварио, потребно је сагледати Планом предвиђене активности и мере за смањење потенцијално негативних утицаја.

Стратешка процена утицаја која се ради за ниво Плана детаљне регулације може се само бавити генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења у плану на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру процена утицаја појединачних објеката на животну средину за објекте за које надлежни орган утврди потребу израде овог документа неопходног за добијање грађевинске дозволе.

У стратешкој процени, акценат је стављен на анализу свих планских решења и препознавање оних која ће у одређеној мери угрозити квалитет елемената животне средине у фази реализације плана, затим у изради планова детаљне регулације или, пак, урбанистичких пројеката за појединачне објекте. У том контексту, у Извештају се анализирају могући утицаји планираних активности на чиниоце животне средине – ваздух,

воду и земљиште и дефинишу се планске мере заштите које ће потенцијална загађења довести на ниво прихватљивости, односно у границе које су дефинисане законском регулативом (граничне вредности емисије и имисије загађујућих материја у ваздуху, максимално дозвољене концентрације загађујућих материја у водама и земљишту, дозвољени ниво буке и др).

Концепција организације и уређивања простора у обухвату Плана детаљне регулације заснована је на развојним потенцијалима и ограничењима простора, у оквиру којих су предложена планска решења, настала као последица тражења одговора на текућа питања и проблеме просторног развоја овог подручја.

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ	Процена могућег утицаја		
	Значајан	Мали	Нема
Активности и приоритетни развојни програми у САОБРАЋАЈУ			
Планирана реконструкција и изградња саобраћајница ради квалитетнијег повезивања делова насеља		+	
Формирање мањег броја паркинг простора			0
Активности и развојни програми у КОМУНАЛНОЈ ИНФРАСТРУКТУРИ			
Планирана изградња водоводне мреже	+		
Планирана изградња комуналне канализације	+		
Регулација корита Каменичке реке и Пусте реке	+		
Планирана изградња далековода 35 kV			0
Планирана изградња ТТ мреже			0
Активности и развојни програми у ПЕЈЗАЖНОМ УРЕЂЕЊУ			
Предвиђено формирање зелене површине јавне намене	+		
Формирање зеленог заштитног појаса и повезивање са системом зелених површина	+		
Активности и развојни програми у СТАМБЕНОЈ ИЗГРАДЊИ			
Привођење намени простора за изградњу објеката		+	
Планирана изградња објеката социјалног и индивидуалног становања		+	

Горња табела представља приказ вредновања планских решења са аспекта заштите животне средине. Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења на основне компоненте животне средине – ваздух, воду и земљиште. Извештај о стратешкој процени утицаја је дефинисао планска решења по областима, како је приказано. На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

Вишекритеријумском анализом утицаја планских решења на животну средину констатовано је да имплементацијом највећег броја планских решења долази до побољшања основних карактеристика стања животне средине (првенствено услед реализације инфраструктурних система и уређења корита водотокова). Поједина планска решења (планирана изградња стамбених објеката и инфраструктурних система) могу у одређеној мери проузроковати деградацију просторних вредности подручја, али само привременог карактера (у току фазе изградње) уз обавезу да се приликом

привођења простора предвиђеној намени строго примењују мере и правила заштите простора ради очувања у што већој мери природних и створених вредности на предметном подручју.

4.4. КУМУЛАТИВНИ И СИНЕРГИЈСКИ УТИЦАЈИ

На основу одредаба члана 15. Закона о стратешкој процени, стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергијских ефеката. Теоријски је могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Примера ради, кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Синергијски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Синергијски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта.

Позитивни кумулативни и синергијски ефекти планских решења очекују се превасходно у погледу побољшања квалитета површинских и подземних вода, као и у погледу ефикасног третмана чврстог комуналног отпада. Инвестирање у изградњу инфраструктурних система (водоводна и канализациона мрежа) допринеће укупном побољшању заштите животне средине, и уопштено, здравља становништва. Са друге стране, мањи негативни кумулативни ефекти који се могу очекивати реализацијом планских решења односе на могућност несавесног угрожавања природних вредности подручја услед изградње нових саобраћајних праваца (загађење природних вредности и квалитета основних елемената животне средине) и планираних стамбених објеката (повећана количина комуналног отпада, могуће повећање концентрације загађујућих материја у води, ваздуху и земљишту, потенцијална опасност од настанка удеса и акцидентних ситуација, итд.).

5. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита животне средине на подручју Плана детаљне регулације заснива се на концепту одрживог развоја, усклађивању коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности, полазећи од начела превенције и спречавања загађивања животне средине и начела интегралности, што значи обавезно укључивање услова заштите животне средине у све планове/програме односно активности/садржаје.

Дефинисање мера заштите има за циљ да се утицаји на животну средину сведу у границе прихватљивости, односно допринесу спречавању, смањењу или отклањању сваког значајнијег штетног утицаја на животну средину. Мере заштите животне средине прописане овим Извештајем саставни су део планске документације и обавезујућег су карактера приликом спровођења планских решења.

Услови и мере заштите ваздуха

С обзиром да планско подручје не карактеришу групације стамбених објеката који могу допринети нарушавању основних вредности квалитета ваздуха, побољшање његовог квалитета оствариће се спровођењем следећих мера, а у складу са Законом о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/09):

- успостављањем, на нивоу града периодичне контроле мерења, тј. мониторинга (једном у току године) основних загађујућих материја, према одредбама Правилника о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података („Сл. гласник РС“, бр. 54/92, 30/99 и 19/2006);
- приликом грађевинских радова на изградњи објеката током летњих месеци посебну пажњу усмерити ка смањењу запрашености честицама грађевинског отпада местимичним заливањем површина на којима је депонован грађевински шут и остали отпад;
- стимулисање домаћинства који користе чврста горива за загревање домаћинства ка коришћењу обновљивих извора енергије (соларна енергија и биомаса) чиме се побољшава енергетска ефикасност објеката и смањује емисија загађујућих честица у атмосферу;
- у случају изградње индивидуалних локалних котларница за загревање предметних објеката. планирати:
 - адекватан избор котла, којим се обезбеђују оптимални услови сагоревања;
 - довољну висину димњака, прорачунату на основу потрошње енергената, метеоролошких услова и граничних вредности емисије гасова (продуката сагоревања);
 - адекватан избор резервоара за одабрани енергент за потребе грејања, припадајућу мернорегулациону и сигурносну опрему, у складу са прописима којима се уређује изградња ове врсте објеката, а у циљу смањења опасности од загађења животне средине, односно смањења ризика од удеса.

Услови и мере заштите вода

- обезбедити несметани отицај површинских вода и потпун и контролисан прихват зауљених атмосферских вода са саобраћајних површина;
- избор материјала за изградњу канализације извршити у складу са обавезом да се спречи свака могућност неконтролисаног изливања отпадних вода у околни простор, што подразумева адекватну отпорност цевовода и прикључака на све механичке и хемијске утицаје, укључујући и компоненту обезбеђења одговарајуће флексибилности, а због могуће геотехничке повредљивости геолошке средине у подлози цевовода (слегање, течење, клижење, бубрење материјала и др.);
- изградњу саобраћајних површина вршити са водонепропусним материјалима отпорним на нафту и нафтне деривате и са ивичњацима којима ће се спречити одливање воде са саобраћајаних површина на околно земљиште приликом њиховог одржавања или за

време падавина;

- сакупљање отпада и његово депоновање дозвољено је само на водонепропусним и за то намењеним површинама;
- опремање планског подручја канализационом инфраструктуром, ради адекватног третмана санитарних отпадних вода и повезивања на градски систем за одвођење и третман отпадних вода; отпадне воде усмерити колекторима ка локацији планираног централног постројења за пречишћавање отпадних вода;
- строга забрана одлагања чврстог и осталог отпада у корита речних токова;
- имајући у виду да је планско подручје у претходном периоду било угрожено бујичним водама Каменичке и Пусте реке, од посебног значаја је спровођење регулације ових речних токова, у складу са техничком документацијом ради даље заштите стамбених објеката од поплава.

Услови и мере заштите земљишта

Заштита грађевинског и осталог земљишта ће се постићи спровођењем следећих мера:

- строгом забраном процеса градње објеката на површинама које нису планиране за изградњу, посебно у заштитном појасу Пусте и Каменичке реке;
- чишћењем површина које су угрожене комуналним отпадом, посебно уз корито Пусте и Каменичке реке;
- изградњом недостајуће канализације на предметном простору смањиће се опасност од потенцијалног загађивања тла и подземних вода;
- до прикључења појединих домаћинства на канализациони систем, имају обавезу изградње непропусних, санитарно одрживих септичких јама;
- забраном одлагања грађевинског и осталог чврстог отпада на за то непредвиђеним површинама и локацијама;
- ако при извођењу радова дође до удеса на грађевинским машинама или транспортним средствима, односно изливања уља и горива у земљиште, извођач је у обавези да одмах прекине радове и изврши санацију, односно ремедијацију загађене површине.

Услови и мере заштите од буке

Емитовање буке из постојећих и планираних објеката не сме прекорачити законске норме дефинисане „Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини“ („Сл. гласник РС“, бр. 75/10). Такође, Правилима уређења овог Плана дефинисана је заузетост сваке парцеле под зеленим површинама, што такође доприноси смањивању евентуално негативних утицаја повишеног нивоа буке у животној средини. Правилима грађења прописана је и удаљеност стамбених објеката од регулационе линије саобраћајница, чиме се минимизира потенцијална угроженост локалног становништва од буке коју продукује саобраћајна активност на планском подручју.

Услови за одлагање и третман отпада

За сакупљање отпадака на предметном подручју препоручује се постављање судова – контејнера, запремине 1,1 m³. Локације нових судова за смеће утврдити на основу санитарно-хигијенских прописа и заштитити их од атмосферских падавина и ветра, тако што ће бити смештени у нишама. На слободним зеленим површинама за сакупљање отпадака предвидети корпе. Приступ судовима за смеће мора бити неометан, тако да подлога за гурање контејнера мора бити од чврстог материјала без иједног степеника и са највећим нагибом од 2%. У случају генерисања опасних и штетних отпадних материја, забрањује се да се одлажу у посуде и контејнере за одлагање комуналног и осталог инертног отпада. Грађевински отпад који може да настане приликом реализације нових саобраћајница и осталих стамбених и јавних објеката, обавезно је уредно прикупити на локацији, разврстати и класирати по карактеру и пореклу, до момента преузимања од стране Јавног комуналног предузећа.

Урбанистичке мере за заштиту природних вредности

На основу документације Завода за заштиту природе Србије и Централног регистра

заштићених природних добара, утврђено је да се предметно подручје не налази у заштићеном природном добру, као и да на предметном подручју нема заштићених природних добара или оних добара која су предвиђена за заштиту.

На планском подручју предвиђено је очување биолошке и предеоне разноликости предметног простора кроз заштиту рубних станишта, живица, међа, појединачних стабала, групе стабала, као и других екосистема са очуваном или делимично измењеном вегетацијом, а у складу са чланом 18. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09).

Урбанистичке мере за заштиту културних добара

Према документацији Завода за заштиту споменика културе Ниш, предметно подручје није утврђено за културно добро, не налази се у оквиру просторно историјске целине, не ужива статус добра под претходном заштитом и не налази се у оквиру претходно заштићене целине. Уколико се у току извођења радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и о томе обавести надлежну институцију. Завод за заштиту споменика културе ће сачинити план и програм истраживања у складу са Законом о заштити културних добара („Сл. гласник РС“, бр. 71/94).

Мере заштите од елементарних и других већих непогода и услови од интереса за одбрану земље

Потребно је да се при изградњи на предметном простору, скупом урбанистичких и грађевинских карактеристика задовоље потребе заштите, и то пре свега тако да се смање дејства евентуалног разарања објеката. Због тога је, при планирању на овом простору обавезно обезбедити могућност примене и реализације мера заштите од елементарних и других већих непогода. У том смислу, са аспекта заштите на предметном простору биће разрађене и спроведене мере и дати параметри повредивости.

Због заштите људи, материјалних и других добара од ратних разарања, елементарних и других непогода и опасности у миру укупна реализација, то јест планирана изградња објеката мора бити извршена уз примену одговарајућих законских и других прописа, нарочито Закона о одбрани ("Службени лист СРЈ", број 88/2009).

Заштита од земљотреса

Ризик од повредљивости при сеизмичким разарањима може се смањити примењујући одређене принципе планирања, организације и уређења простора, у првом реду за инфраструктурне системе, као основне компоненте предметног простора.

Превентивне мере заштите у смислу сеизмичности подразумевају:

- поштовање степена сеизмичности од око 8^0 MCS приликом пројектовања, извођења или реконструкције објеката,
- поштовање регулације саобраћајница и међусобне удаљености објеката,
- обезбеђење оних грађевина чија је функција нарочито важна у периоду после евентуалне катастрофе.

Ради заштите од потреса објекти морају бити реализовани и категорисани према Правилнику о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима („Сл. лист СФРЈ“, бр 31/81, 49/82, 29/83, 21/88, 52/90) а код пројектовања предвиђених надградњи и доградњи одредби „Правилника о техничким нормативим за санацију, ојачање и реконструкцију објеката високоградње оштећених земљотресом и реконструкцију и ревитализацију објеката високоградње („Сл. лист СФРЈ“, бр. 52/85).

Заштита од пожара

Објекте реализовати у складу са Законом о заштити од пожара (□ Сл.гласник РС□, бр.111/09) и Законом о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима («Сл. гласник СРС», бр. 44/77, 45/84 и 18/89). За све објекте изградити одговарајућу хидрантску мрежу, која је по притиску и протоку пројектован у складу са Правилником о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара

(„Сл. лист СФРЈ“ бр. 30/91).

Свим објектима обезбедити приступни пут за ватрогасна возила у складу са Правилником о техничким нормативима за приступне путеве окретнице и уређене платое за ватрогасна возила у близини објекта повећаног ризика од пожара (□ Службенилист СРЈ□, бр.8/95), по коме најудаљенија тачка коловоза није даља од 25m од габарита објекта.

Објекте реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона (□ Сл. лист СФРЈ□, бр.53 и 54/88 и 28/95), Правилником о техничким нормативима за заштиту објекта од атмосферског пражњења (□ Сл. лист СРЈ□, бр.11/96).

Системе вентилације и климатизације предвидети у складу са Правилником о техничким нормативима за вентилацију и климатизацију (□ Сл. лист СФРЈ□, бр.87/93). Обезбедити сигурну евакуацију конструкцијом одговарајуће отпорности на пожар, постављањем врата са одговарајућим смером и начином отварања, са одговарајућом дужином путева евакуације.

Применити одредбе Правилника о техничким нормативима за пројектовање и извођење завршних радова у грађевинарству („Сл. лист СФРЈ“ број 21/90). Електроенергетски објекти и постројења морају бити реализовани у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара (□ Сл. лист СФРЈ□, бр.87/93), Правилником о техничким нормативима за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница („Сл. лист СФРЈ“ број 13/78) и Правилником о изменама и допунама техничких норматива за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница („Сл. лист СФРЈ“, бр.37/95).

Урбанистичке мере обезбеђења за потребе одбране земље

Регулација јавних површина и позиција грађевинских линија у односу на исту, треба да омогуће несметано функционисање свих служби у случају елементарних непогода, пожара и ратних услова. Елементи саобраћајница у смислу зависности од зарушавања и могућности прилаза објектима у фази спасавања, дефинисање могућности прилаза местима за водоснабдевање противпожарних јединица као и други значајни елементи са аспекта заштите и спасавања људи и материјалних добара су уграђени у урбанистичко решење ПДР-а.

У погледу склањања људи и материјалних добара у случају опасности од ратних разарања оставља се могућност изградње склоништа и обезбеђења евакуационих места, у које сврхе се могу користити и специјална склоништа или одговарајући објекти који су оспособљени за такву намену. У случају да будући инвеститор жели у оквиру новог објекта да изгради кућно склониште оно мора задовољавати техничке нормативе за такву врсту грађевинских објеката.

6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Према члану 16. Закона о СПУ извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

У детаљнијој планској разради, организацији и уређењу (што се ради на нивоу плана детаљне регулације) неопходно је извршити вредновање капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности која се планирају на њему. На тај начин ће се извршити еколошка валоризација простора и прописати мере којима се у потпуности мора обезбедити заштита околине од загађења.

Приоритетне активности у наредном периоду треба усмерити ка изради Студија о процени утицаја за ону пројектну документацију за коју је према законској регулативи предвиђена израда процене утицаја на животну средину. На тај начин, комплексном валоризацијом могућих утицаја будућих пословних објеката на животну средину оцениће се оправданост и могућност реализације таквих комплекса са аспекта заштите животне

средине. У поступку даље разраде планског документа, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04 и 36/09) и Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.114/08) инвеститори су дужни да се обрате надлежној управи за послове заштите животне средине који ће одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде студије Процене утицаја.

Као обавезујућу ствар, а на основу Закона о процени утицаја на животну средину, потребно је истаћи следеће:

- Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја

- Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтевати процена утицаја мора поднети захтев за одлучивање о потреби процене утицаја надлежном органу, и

- Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за прибављање дозволе или одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промена технологије, промена делатности и друге активности).

Поступак процене утицаја на животну средину је потребно спровести по фазама у поступку процене утицаја како је то прописано Законом.

7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у поменутом Плану детаљне регулације могле успешно имплементирати у пракси. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04 и 88/10), следеће ставке:

1. опис циљева плана и програма;
2. индикаторе за праћење стања животне средине;
3. права и обавезе надлежних органа; и
4. поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

7.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА

Опис циљева Плана, општих и посебних, детаљније је наведен у поглављу IV овог Извештаја па ће се више пажње посветити циљевима Програма праћења стања животне средине.

Основни циљ формирања мониторинг система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити *континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору* чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Према Закону о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр.135/04 и 36/09), јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима. Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга,
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

7.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

- Законски оквир

Систем праћења стања животне средине (ваздух, вода, земљиште, опасне, отпадне и штетне материје, бука) успостављен је следећим правним актима:

- Законом о заштити животне средине ("Сл.гласник РС" бр.135/04, 36/09 и 72/09)

- Законом о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 10/2013)
- Законом о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10)
- Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије и критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Сл. гласник СРС", бр.54/92, 30/99,19/06);
- Правилником о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Сл. гласник РС", бр.30/97, 35/97);
- Законом о водама ("Сл.гласник РС" бр. 30/10),
- Правилником о опасним материјама у водама ("Сл. гласник СРС", бр. 31/82, 46/91);
- Правилником о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода ("Сл.гласник СРС", бр. 47/83, 13/84)
- Уредбом о класификацији вода ("Сл.гласник СРС" бр. 5/68);
- Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Сл. гласник РС", бр. 23/94)
- Законом о пољопривредном земљишту ("Сл.гласник РС" бр. 62/06, 65/08 и 41/09),
- Законом о поступању са отпадним материјама (Сл. гласник РС бр. 25/96, 26/96- испр. и 101/2005),
- Правилником о начину поступања са отпаcima који имају својства опасних материја ("Сл. гласник РС", бр. 12/95);
- Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху ("Сл. гласник РС", бр. 71/10 и 6/11 – исправка);
- Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС“, бр.67/11 и 48/12)
- Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС“, бр.50/12);
- Уредбом о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Сл. гласник РС“, бр. 88/10);
- Законом о управљању отпадом („Сл. гласник РС“, бр.36/09 и 88/10);
- Правилником о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада („Сл. гласник РС“, бр.92/10).

- **Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха**

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује системским мерењем имисије, праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања. Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије и критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Сл. гласник РС", бр. 54/92, 30/99,19/06), дате су смернице истраживања, праћења и утврђивања општег стања загађености ваздуха у насељеним местима и ненасељеним подручјима. На основу обављених анализа утврђује се стање и трендови на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Правилником је дефинисан квалитет ваздуха на основу добијених дуготрајних (просечних) и краткотрајних (високих) вредности загађености ваздуха различитим полутантима. Наведеним Правилником утврђене су загађујуће материје за које се обавља систематско и континуално праћење, при чему је посебан акценат стављен на типичне загађујуће материје.

Загађивач мора да планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја својих активности на животну средину. Мерење емисије обезбеђује се на основу Правилника о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података.

- **Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта**

Обзиром да у планском решењу није предвиђено пољопривредно земљиште у циљу обављања пољопривредне производње не предвиђа се испитивање пољопривредног земљишта, у смислу плодности и присуства опасних и штетних материја, као и испитивање воде за наводњавање.

- **Мониторинг буке**

Ниво буке у животној средини се контролише системским мерењем буке које обезбеђује град. Мерење буке могу да обављају овлашћене стручне организације у складу са Правилником о дозвољеном нивоу буке у животној средини. Истим Правилником прописани су највиши дозвољени нивои буке у насељеним и ненасељеним подручјима.

7.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, она произилазе из Закона о заштити животне средине, односно чланова 69-78. овог Закона. Према наведеним члановима, права и обавезе надлежних органа су:

- a. Влада доноси програм мониторинга за период од две године,
- b. Јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у сагласности са програмом Владе,
- c. Република и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга,
- d. Влада утврђује критеријуме за одређивање броја места и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података.
- e. Мониторинг може да обавља само овлашћена организација. Министарство прописује ближе услове које мора да испуњава овлашћена организација и одређује овлашћену организацију по претходно прибављеној сагласности министра надлежног за одређену област.
- f. Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорак, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података,
- g. Државни органи, односно организације и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин,
- h. Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност,
- i. Информациони систем води Агенција за заштиту животне средине,
- j. Министар прописује методологију за израду интегралног катастра загађивача, као и врсту, начине, класификацију и рокове достављања података,
- k. Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне

средине у Републици,

l. Надлежни орган локалне самоуправе једанпут у две године подноси скупштини извештај о стању животне средине на својој територији,

m. Извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике и јединице локалне самоуправе.

Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга имисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима. Такође, јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, на принципима одрживог развоја. Стратешка процена се у међународној пракси афирмише доношењем EU Directive 2001/42/EC о процени утицаја на животну средину планова и програма. Доношењем сета закона о заштити животне средине, крајем 2004. године стратешка процена утицаја је уведена у домаћу праксу планирања и програмирања. С обзиром да је релативно кратак период у примени стратешке процене, постоји низ проблема и ограничења, као и утврђивања оптималног методолошког обрасца и приступа. У пракси су у примени 2 основна обрасца: (1) технички и (2) планерски. Технички приступ у основи користи прилагођену методологију процена утицаја пројеката, док се у планерском приступу претежно користе квалитативне – експертске методе из разлога што су планови сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животној средини, заснивају на концепту одрживог развоја и обухватају друштвена и економска питања, планирају се тзв "непланабилни процеси" који имају виши степен ентропије, тако да није могуће применити математичке моделе у потпуности и са одговарајућим степеном поузданости и учешће већег броја заинтересованих страна и јавности даје процесу стратешке процене специфичан карактер, јер је потребно да се резултати на разумљив начин представе разним друштвеним групама и другим учесницима у процесу израде и доношења.

Схематски приказ односа стратешке процене утицаја и процене утицаја и нивоа одлучивања



У том смислу, у пракси стратешке процене користе се најчешће експертске методе као што су: контролне листе и упитници, матрице, мултикритеријумска анализа, просторна анализа, SWOT анализа, Делфи метода, оцењивање еколошког капацитета, анализа ланца узрочно-последичних веза, процена повредивости, процена ризика, итд. Заједничка техника различитих метода представљају матрице утицаја којима се испитују промене које би изазвала имплементација плана и изабраних варијанти (укључујући и ону да се план не примени). Матрице се формирају успостављањем међусобних односа између циљева плана, планских решења и циљева стратешке процене са одговарајућим индикаторима. За потребе ове процене примењена је методологија процене која је развијана у домаћој пракси у протеклом периоду и која је

углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процене у Европској Унији 4, 5.

Процена је извршена коришћењем аналитичке методе стручног мишљења и поређења са другим, сличним врстама утицаја на животну средину. Коришћене су опште научне методе⁶, као и прилагођене методе, технике и модели за потребе обављања стратешких процена. За прелиминарне процене могућих утицаја у аналитичком поступку, коришћено је је Упутство ЕУ о процени утицаја пројеката на животну средину.

Општи методолошки поступак који је коришћен приликом израде ове стратешке процене и припреме Извештаја о стратешкој процени састоји се из неколико општих фаза и то:

- (а) скрининг – дефинисања садржаја стратешке процене, (б) скопинг – дефинисања обима стратешке процене,
- (в) дефинисање кључних (битних) промена, (г) процена у ужем смислу,
- (д) предвиђање последица, (ђ) одређивање мера,
- (е) контрола и ревизија, (ж) имплементација.

Опште тешкоће приликом израде стратешке процене могу се класификовати у неколико група и то:

- (а) организационо - управљачке тешкоће – не постоји потпуни институционални оквир надлежан за послове заштите животне средине, што за последицу има да не постоји организован систем мерења и мониторинга;
- (б) кадровске – не постоји довољан број стручњака који би својим стручним радом допринео развоју система заштите животне средине;
- (в) материјално – финансијске који се огледа у чињеници да се у планско подручје нису издвајала неопходна финансијска средства у циљу одрживог развоја насеља.

⁴ A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive, Office of the Deputy Prime Minister, London, UK, September 2005

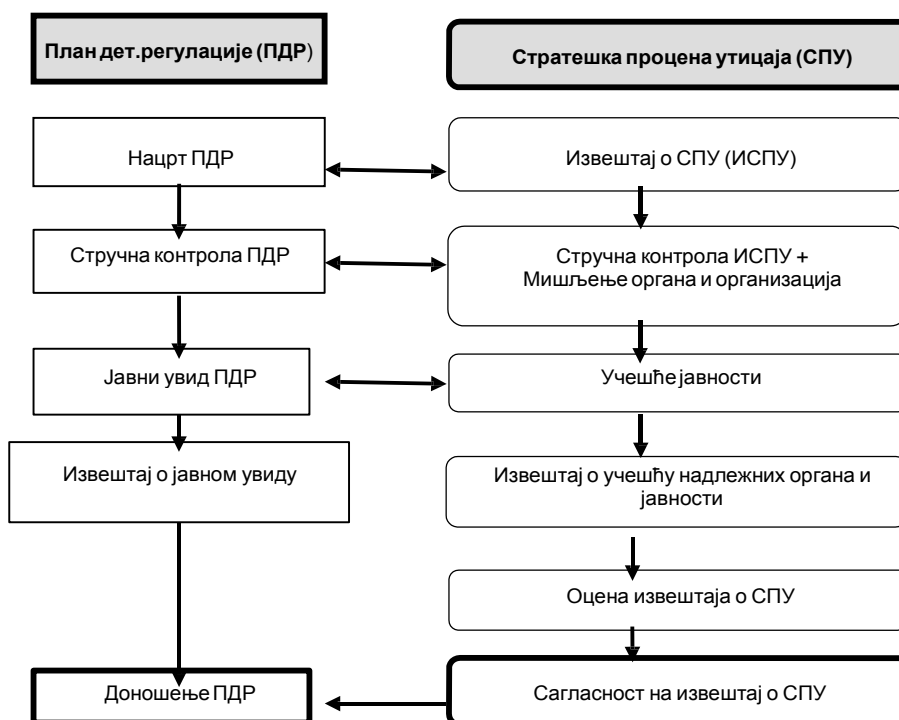
⁵ James E., O. Venn, P. Tomilson, Review of Predictive Techniques for the Aggregates Planning Sector, TRL Limited, Berkshire, UK, March 2004

⁶ Методе анализе и синтезе, индукција и дедукције, компаративни метод, историјски метод, картографски метод.

9. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана.

Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања Плана детаљне регулације. Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе о плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање. После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља Нацрт Плана детаљне регулације заједно са извештајем о СПУ надлежном органу на одлучивање.



Графикон: Схема поступка одлучивања о Извештају о СПУ

10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Заштита животне средине у Плану детаљне регулације разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Резимирајући утицаје плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Негативни утицаји које је могуће очекивати реализацијом планских решења потребно је детаљно размотрити израдом Процена утицаја на животну средину појединачних пројеката. Да би се овакви утицаји свели у оквире који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја на животну средину.

У варијанти да се План детаљне регулације не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. У варијанти да се ПДР имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране територије ако се план не би имплементирао.

Извештај о стратешкој процени утицаја који се радио за ниво ПДР-а не може дати експлицитне одговоре на прихватљивост појединих планских решења. Таква планска решења морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде пројектне документације и студија оправданости. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру Процена утицаја појединачних објеката и пројеката на животну средину.

Анализирајући План детаљне регулације у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.

Одговорни урбаниста

Ивана Момић, дипл.инж.па

Директор сектора за урбанизам

Спасоје Ђорђевић, дипл.инж.арх
